

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з курсу «СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ»

Семінар 1.

«Історія виникнення, сучасний стан, перспективи розвитку соціології освіти»

Підготувати відповіді на питання для обговорення

Питання для обговорення:

1. Соціокультурні умови виникнення соціології освіти.
2. Специфіка соціології освіти як спеціальної соціологічної теорії.
3. Взаємозв'язок соціології освіти з філософією освіти, педагогікою, психологією та іншими науками, та її специфіка.
4. Функції соціології освіти.

Література:

1. Городняк І. В. Соціологія освіти : навч. посібник. Львів : Новий світ – 2000, 2011. 265 с.
2. Пилипенко В. Є., Волянська О. В. Вітчизняна соціологія освіти: Теоретико-методологічні та методичні засади. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2017. № 4 (35). С 81-105.
3. Посохов С. І. Образи університетів Російської імперії другої половини ХІХ – початку ХХ ст. в публіцистиці та історіографії. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2006. 366 с.
4. Чепак В. В. Теоретико-методологічні засади становлення і розвитку соціології освіти. Київ : Вид-во ТОВ «Геопринт», 2011. 304 с.
5. Щудло С. А. Вища освіта у пошуку якості: quovadis : монографія / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Харків : Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Семінар 2.

«Об'єкт, предмет соціології освіти, основні підходи до їх визначення»

При підготовці до семінару треба звернути увагу на аргументацію, що наводять автори, виділити головні положення. Запропонуйте свою аргументацію для підтвердження чи заперечення позицій авторів. Наведіть схему використання положень прочитаних текстів у ваших подальших дослідженнях.

Треба зазначити, що знання наукових текстів можна продемонструвати чи як засвоєння тексту, знання його змісту, як і знання його структури, логіки.

Питання для обговорення:

1. Об'єкт соціології освіти
2. Особливості предмета соціологічної освіти
3. Характеристика дискусій у зв'язку з виділенням предмета соціології освіти.
4. Задачі соціології освіти

Література:

1. Городняк І. В. Соціологія освіти : навч. посібник. Львів : Новий світ – 2000, 2011. 265 с.
2. Навроцкий О. І. Вища школа: теорія та практика модернізації / Харківський національний університет імені В. Н. Каразна. Харків, 2007.
3. Пилипенко В. Є., Волянська О. В. Вітчизняна соціологія освіти: Теоретико-методологічні та методичні засади. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2017. № 4 (35). С 81-105.
4. Чепак В. В. Теоретико-методологічні засади становлення і розвитку соціології освіти. Київ : Вид-во ТОВ «Геопринт», 2011. 304 с.
5. Щудло С. А. Вища освіта у пошуку якості: quovadis : монографія / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Харків : Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Семінар 3.

«Соціологія освіти в Америці»

Самостійна підготовка до заняття. Прочитати тексти зі списку обов'язкової літератури, необхідно добрати приклади до кожного з поставлених питань.

Питання дискусії:

1. Характеристика соціологічних підходів до вивчення освіти в роботах соціологів Америки.
2. Сутність концепції професійного розвитку А. Маслоу, В. Гипсбурга, Дж. Херма, С. Роджера та ін..
3. Соціометричні підходи в дослідженні навчально-виховного процесу в школі (У. Гордон, Дж. Коулмен).
4. Теорія соціального капіталу (Дж. Коулмен).

Література:

1. Гавриленко І. Соціологія освіти: Навч. посіб. / Запорізький держ. ун-т. Кафедра соціології; Київський ін-т змісту і методів навчання. Відділ соціології і моніторингу освіти. Запоріжжя : Етта-Пресс, 2005. 394 с.
2. Городняк І. Соціологія освіти: курс лекцій / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2007. 152с.
3. Городняк І. В. Соціологія освіти : навч. посібник. Львів : Новий світ – 2000, 2011. 265 с.
4. Квієк М. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / Пер. з англ. Т. Цимбала. Київ :Таксон, 2009.
5. Козубовська І.В., Стойка О.Я, Сідун Л.Ю. Історико–педагогічні аспекти розвитку вищої освіти в США (кінець XX початок XXI століття): монографія. Ужгород : Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. 186 с.
6. Левченко Т.І. розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах Монографія. Вінниця: вид-во «Нова книга», 2002. 512 с.
7. Соціологія: Курс лекцій: Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти / Володимир Маркович Піча (ред.). — 2.вид., випр, і доп. — Л. : Новий світ-2000, 2002. — 310 с.
8. Чепак В. В. Теоретико-методологічні засади становлення і розвитку соціології освіти. Київ : Вид-во ТОВ «Геопринт», 2011. 304 с.

Семінар 4.

«Розвиток вітчизняної соціології освіти та європейської соціології освіти»

Питання дискусії:

1. Характеристика соціологічних підходів до вивчення освіти в роботах соціологів Європи.
2. Інституціоналізація соціології освіти у 60-80-ті роки XX ст..
3. Характеристика Харківської наукової школи.
4. Характеристика сучасного етапу розвитку соціології освіти.

Література:

1. Бакіров В. С. Університети в пошуках нових стратегій. *Університети. Наука і просвіта*. 2009. № 1.
2. Бакіров В. С. Університети і суспільство. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 272 с.
3. Городняк І. В. Соціологія освіти : навч. посібник. Львів : Новий світ – 2000, 2011. 265 с.
4. Закон України «Про освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
5. Квієк М. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / Пер. з англ. Т. Цимбала. Київ :Таксон, 2009.

6. Навроцький О. Вища школа: теорія і практика модернізації. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007.
7. Покликання університету. Київ : РІА «Янко», «Веселка», 2005. 297 с.
8. Українське студентство у пошуках ідентичності : монографія / За ред. В. Л. Арбеніної, Л. Г. Сокурянської. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 520 с.
9. Чепак В. В. Теоретико-методологічні засади становлення і розвитку соціології освіти. Київ : Вид-во ТОВ «Геопринт», 2011. 304 с.
10. Щудло С. А. Вища освіта у пошуку якості: quovadis : монографія / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Харків : Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.
11. Дубінка М. М. Самоосвіта особистості майбутнього фахівця як вища форма його самовираження. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/15.pdf.
12. Оксамитна С. Міжгенераційна класова та освітня мобільність. Київ : НаУКМА; Аграр Медіа Груп, 2011. 287 с.
13. Пилипенко В. Є., Волянська О. В. Вітчизняна соціологія освіти: Теоретико-методологічні та методичні засади. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2017. № 4 (35). С 81-105.

Семінар 5.

«Суспільство, культура, освіта в історичному контексті. Взаємозв'язок особливостей культури та освіти в історичному контексті»

Питання для обговорення:

1. Особливості інституціоналізації освіти в античному світі : Греції, Римі.
2. Освіта в епоху Відродження та Просвітництва.
3. Університетська освіта.
4. Освіта в Російській імперії.

Для підготовки доповіді для виступу на семінарі треба обрати зі списку літератури джерело і прочитати його, показати, як розкриті поставлені на лекції питання.

Література для підготовки доповіді :

1. Багалій Д. І. Історія Слобідської України. Харків, 1918.
2. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. Київ : Абрис, 1994. 288 с.
3. Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636) / за ред. Я. Д. Ісаєвича. Київ : Наукова думка, 1990.
4. Нічик В. М. Києво-Могилянська академія і духовна культура східних і південних слов'ян. *Слов'янський світ. Щоріч.* Київ, 1991. № 1.
5. Сірополко С. Історія освіти в Україні. Київ : Наукова думка, 2001.

6. Посохов С. І. Образи університетів Російської імперії другої половини XIX-початку XX ст. в публіцистиці та історіографії. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. 366 с.
7. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна за 200 років / [В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев та ін.]. Харків, 2004.
8. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Київ, 1991.

Семінар 6. «Розвиток освіти на теренах України»

Питання для обговорення:

1. Братські школи в культурному середовищі України.
2. Львівська братська школа, її статут «Порядок шкільний».
3. Діяльність Острозької академії.
4. Києво-Могилянська академія і слов'янський світ.

Література для підготовки доповіді:

1. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. Київ : Абрис, 1994. 288 с.
2. Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636) / за ред. Я. Д. Ісаєвича. Київ : Наукова думка, 1990.
3. Нічик В. М. Києво-Могилянська академія і духовна культура східних і південних слов'ян // Слов'янський світ. Щоріч. Київ, 1991. № 1.
4. Сірополко С. Історія освіти в Україні. Київ : Наукова думка, 2001.
5. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Київ, 1991.

Семінар 7. «Безперервна освіта як нова освітянська парадигма»

Питання для обговорення:

1. Радянська система освіти: характерні риси. Трансформація сучасної освіти: особливості тенденцій розвитку.
2. Цілі безперервної освіти.
3. Інституціоналізація безперервної освіти, особливості в Україні.
4. Дистанційне навчання як фактор реалізації безперервної освіти, міжнародний досвід, особливості впровадження в Україні.

Література для підготовки доповіді:

1. Топчій Т. В. Інституціоналізація безперервної освіти в Україні: факторна обумовленість: автореф. дис. канд. соціол. наук. Х. : Вид-во НУА, 2006. 20 с.

2. Бакіров В. С. Університети в пошуках нових стратегій. *Університети. Наука і просвіта*. 2009. № 1.
3. Бакіров В. С. Університети і суспільство. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 272 с.
4. Городняк І. В. Соціологія освіти : навч. посібник. Львів : Новий світ – 2000, 2011. 265 с.
5. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
6. Квієк М. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / Пер. з англ. Т. Цимбала. Київ : Таксон, 2009.
7. Маркова Н. В. Сучасні тенденції розвитку гендерної освіти в Україні. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2019. №. 1 (324), Ч. 1. С. 204–214.
8. Навроцький О. Вища школа: теорія і практика модернізації. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007.
9. Покликання університету. Київ : РІА «Янко», «Веселка», 2005. 297 с.
10. Українське студентство у пошуках ідентичності : монографія / За ред. В. Л. Арбеніної, Л. Г. Сокур'янської. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 520 с.
11. Щудло С. А. Вища освіта у пошуку якості: quovadis : монографія / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Харків : Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Семінар 8.

«Прихована навчальна програма»

1. Поняття навчальної програми.
2. Латентні функції освіти.
3. Диференціація знанневих структур в освіті (за М. Янгом).
4. Зв'язок між освітою та вихованням.
5. Поняття педагогічного дискурсу.
6. Критична педагогіка П. Фрейре.

Література:

1. Гендерна педагогіка : хрестоматія : навч. посіб. / за ред. В. Гайденко. Суми : «Університетська книга», 2006. 314 с.
2. Основи теорії гендеру : навч. посіб. / ред. колегія посіб. : В. П. Агеєва, Л. С. Кобелянська, М. М. Скорик. Київ : «К.І.С.», 2004. 536 с.
3. Гайденко В. Філософія освіти в Бразилії: критична педагогіка Пауло Фрейре. *Філософія освіти*. 2006. 2(4). С. 91-99.
4. Маркова Н. В. Сучасні тенденції розвитку гендерної освіти в Україні. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2019. №. 1 (324), Ч. 1. С. 204–214.

5. Дубінка М. М. Самоосвіта особистості майбутнього фахівця як вища форма його самовираження. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/15.pdf.
6. Оксамитна С. Міжгенераційна класова та освітня мобільність. Київ : НаУКМА; Аграр Медіа Груп, 2011. 287 с.
7. Фрейре П. Формування критичної свідомості. Київ : Юніверс, 2003. 176 с.

Семінар 9.

Освіта як соціальний інститут

Питання для обговорення:

1. Соціологічне тлумачення соціального інституту.
2. Освіта як соціальний інститут. Загальна характеристика.
3. Соціальна динаміка та становлення інституту освіти, структура інституту освіти, її модифікація.
4. Взаємозв'язок інституту освіти з іншими соціальними інститутами.
5. Трансформація функцій освіти як соціального інституту.

Література для підготовки доповіді:

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту : статті, нариси, інтерв'ю. К. : Знання України, 2004. 804 с.
2. Бакіров В. С. Університети в пошуках нової стратегії. *Університети. Наука і просвіта*. 2003. № 1.
3. Бакіров В. С. Університети і суспільство. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 272 с.
4. Навроцький О. Вища школа: теорія і практика модернізації. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007.
5. Квіск М. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / Пер. з англ. Т. Цимбала. Київ : Таксон, 2009.
6. Покликання університету. Київ : РІА «Янко», «Веселка», 2005. 297 с.
7. Щудло С. А. Вища освіта у пошуку якості: quovadis : монографія / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Харків : Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Семінар 10.

Освіта як соціальна система

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика освіти як соціальної системи.
2. Сім'я як первинний інститут освіти та виховання.
3. Дошкільна освіта та виховання. Історія розвитку. Трансформація функцій.
4. Система позасімейної освіти: дитячі будинки, сирітські притуки та інші.
5. Загальна освіта: базова та повна.

6. Професійна освіта: початкова професійна, середня спеціальна та вища освіта, після вища освіта.
7. Державна та приватна освіта. Масова та елітна освіта.
8. Самоосвіта. Технології самоосвіти.

Література:

1. Українське студентство у пошуках ідентичності : монографія / За ред. В. Л. Арбеніної, Л. Г. Сокурянської. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 520 с.
2. Щудло С. А. Вища освіта у пошуку якості: quovadis : монографія / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Харків : Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.
3. Борисов Р. І., Шеремет І. І. Соціально-демографічні чинники професійної соціалізації студентів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи.* 2013. Випуск 30. № 1045. С. 186–195.
4. Борисов Р. І., Дейнеко О. О. Сім'я та кар'єра в оцінках українського студентства: постмодернізація ціннісного поля (на прикладі м. Харкова). *Соціологічні студії.* 2019. № 2 (15). С. 64-73.
5. Дубінка М. М. Самоосвіта особистості майбутнього фахівця як вища форма його самовираження. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/15.pdf.
6. Оксамитна С. Міжгенераційна класова та освітня мобільність. Київ : НаУКМА; Аграр Медіа Груп, 2011. 287 с.

Семінар 11.

«Реформування освіти як головна тенденція його розвитку у ХХІ столітті»

Питання для обговорення:

1. Цілі та задачі реформування сучасної освіти.
2. Пріоритети реформування освіти в Україні.
3. Гендерна специфіка в освітянському процесі.
4. Фемінізація в освітянській сфері України: причини та проблеми. Перспективи демократизації в сфері освіти.
5. Проблема підвищення якості освіти.
6. Поєднання науки та освіти.
7. Незалежне тестування як контроль якості освіти.

Література для підготовки доповіді:

1. Бакіров В. С. Університети в пошуках нової стратегії. *Університети. Наука і просвіта.* 2003. № 1.

2. Бакіров В. С. Університети і суспільство. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 272 с.
3. Буряк В. Викладач університету: вимоги до особистісних і професійних рис : [творчий викладач. Педагогічна майстерність. Культура мислення, почуттів, поведінки, педагогічного спілкування, самоосвіти викладача]. *Вища школа*. 2010. № 3-4. С. 11-35.
4. Герасіна Л. М., Ятченко А. Д. Вища школа: реформування в демократичному суспільстві. Харків : Вита, 1998.
5. Зязюн І. А. Проективний аналіз технологій педагогічної дії : [поняття, завдання освітньої технології. Пошук технологій, що відповідають новим освітнім запитам. Класифікація навчальних предметів]. *Педагогіка і психологія*. 2010. № 2. С. 22-33.
6. Квієк М. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / Пер. з англ. Т. Цимбала. Київ : Таксон, 2009.
7. Кіпень В., Коржов Г. Викладачі вузів: соціологічний портрет. Донецьк, 2001. 198 с.
8. Коцур В. Найвищий педагогічний ідеал - виховання людяності: [Педагогічна майстерність. Моральне виховання. Людяність]. *Вища освіта України*. 2005. № 2. С. 72–78.
9. Лаврінченко О. А. Творчий розвиток і опанування педагогічної майстерності в Україні (1917 – 1919). *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2010. № 4. С. 101–110.
10. Навроцький О. Вища школа: теорія і практика модернізації. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007.
11. Онокович Г. «Діалог культур» як сучасна педагогічна технологія. *Вища освіта України*. 2011. № 4. С. 42-48.
12. Покликання університету. Київ : РІА «Янко», «Веселка», 2005. 297 с.
13. Солдатенко М. М. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах інформаційного суспільства: когнітивний аспект : монографія. К., 2012. 168 с. Дар інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України.
14. Щудло С. А. Вища освіта у пошуку якості: quovadis : монографія / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Харків : Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.